

panasszal élhet mindenki, akinek az intézkedés *jogát befolyásolja*. E törvényszakasz folytán, valamint a német ptkv. 1828. §-ának azon rendelkezése alapján, hogy a gyámhatóság a jogügylet jóváhagyását csak a gyámmal szemben jelenti ki, a német jogászok és bírói gyakorlat megtagadják a harmadik szerződő féltől a panaszjogot.¹⁾

Jogos érdek sérelme esetén is ad azonban panaszjogot a hivatkozott perenkívüli eljárási törvény 57. §-a, azonban csak bizonyos taxative felsorolt esetekben és csak egyes megjelölt személyeknek; kivételesen mindenkinek (popularis actio).

De ugyancsak az általam vallott felfogáson volt a gyámi törvény egyik leghivatottabb magyarázója, dr. Sipőcz László is, aki a kérdést akként döntötte el,²⁾ hogy a gyámi törvény szerint a felelősség jogorvoslati lévén, annak célja csak a sértett jogok érvényesítése lehet, miért is felelősséggel a gyámhatóság intézkedései ellen csak annak van joga élni, aki az intézkedés által *jogaiban* szenved sérelmet, ellenben az, aki a határozat által érintett *érdekeket* igazolhat, felelősségi joggal nem bír. Ugyanott felhossa azt is, hogy *nincs felelősségi* joga a kiskorúval *szerződő* személynek, ha a szerződés jóváhagyása megtagadjatik.

És ugyanezt az eljárást írja elő végül a célszerűség és a jogbiztonság érdeke is, mivel a törvény helyes intenciójú rendelkezésének meg nem felelő magyarázata a zaklató, könnyelmű és a gyámhatóság intézkedéseit megghiúsító jogorvoslatok özöne előtt nyitná fel a zsílipéket és a hatóság feladatainak elvégzését gátolná.

Dr. Csorna Kálmán.

Részvényjogunk reformja és az angol-amerikai részvényjog.*

A másik újszerű intézménye lenne részvényjogunknak a tervezet értelmében a részvények parin alul való kibocsátásának megengedése, a tőkeszerzésnek megint oly lehetősége, mely az angol-amerikai jogrendszerben szokásos. A Kuncz-féle tervezet 8. szakasza ez intézmény életbeléptetését illetőleg meglehetősen messze megy. Nemcsak azt engedné meg, hogy alaptőkeemelésnél névértéken alul úgy lehessen a részvényt kibocsátani, hogy az új alaptőke hiányzó része a nyereségből vagy pedig tartalékokból fedeztessék, hanem bizonyos kautélák mellett és a kereskedelemügyi ministerium engedélyétől függőleg, az új részvényeknek igazában névértéken aluli kibocsátását megengedi, vagyis itt a különbözet sehonnan sem nyerve fedezetet, a névértéknél kisebb összeggel képviselt részvények is bennfoglaltatnak atársasági tőkében.

¹⁾ Lásd Endemann Lehrbuch des bürg. Rechts II. kötet, 735. és 833. old.

²⁾ Gyámsági törvény 300. o'd. és Fodor-féle Magánjog IV. 972—982. old.

* (Előző közlemény a P. J. folyó évi 4—5. számában).

Ha itt az első kérdést vetjük fel, milyen gyakorlati gazdasági érdeket kíván ennek az új intézkedésnek felvétele kielégíteni, úgy a tervezet szerzője tőkeszerzési lehetőséget kíván ezzel biztosítani oly vállalatok számára, amelyek kedvezőtlenebb gazdasági körülmények között új tőke megszerzése tekintetében nagyobb nehézséggel küzdenek meg. Ily részvények kibocsátására kedvezőtlenebb tüzetmenetű, leromlott státusu részvénytársaságok szorulnának, melyeknél a névértéken aluli kibocsátás voltaképpen a szanálás egyik módozatául kínálkoznék, viszont e pontnál figyelembe veendő, hogy amíg az angol jogban igen nagy technikai nehézségek árán oldható meg, nálunk semmi különösebb nehézségekbe nem ütközik a szanálásnak az a másik módja, hogy a részvénytársaság leszállítja alaptőkéjét, majd azt egyidejűleg új kibocsátással felemeli s ily módon a régi veszteségek tekintetében a társaság régi részvényeseinek rovására tiszta helyzetet teremtven, biztosítja a reális, új értékelés alapján az újabb tőke bekapcsolását.

Ha viszont e tervezett új intézmény bevezetésének egész részvénytársasági jogrendszerünkkel való összefüggését vizsgáljuk, úgy arra az eredményre kell jutnunk, hogy a parin aluli kibocsátás megengedése részvénytársasági jogunknak elvi felépítésével a legélesebb ellentétben áll. A részvénytársasági jognak alapvető gondolata nálunk, csakugy mint az egész kontinentális részvényjogban, a névértéken alapuló részvény. A parin aluli kibocsátás lehetősége elvi ellentétben áll azzal a számtanilag megszabott viszonylattal, mely a mi felfogásunk szerint a részvények száma és névértéke között egyfelől, másfelől az alaptőke nagysága között fennáll és átterést jelent arra a kvótális rendszerre, mely az angol-amerikai részvényjog sajátja. Abban a pillanatban ugyanis, amint a névértéken aluli kibocsátás lehetőségét jogrendszerünk elismerné, a névérték fogalmi jelentősége szűnne meg. Már pedig itt nem szabad elfelejtenünk, hogy a névérték fogalma nemcsak egy elméleti jogi konstrukció, hanem a gyakorlati gazdasági életbe begyökeredzett eleven valóság. Hitelvédelmi szempontból is nagy jelentősége van annak, hogy a közönség széles rétegeiben benne él az a biztos tudat, hogy egy részvénytársaságnak legalább is annyi tőkéje van, mint amennyi részvényei száma és névértéke szorzatának megfelelő, vagyis hogy legalább az összrészvények névértéke ténylegesen befizettetett. Egész részvényjogi rendelkezésünkkel való szakítást jelentene tehát és a közhitel szempontjából messzemenő veszélylehetőségekkel járna a parin aluli kibocsátás megengedése.

A névértéken alul való kibocsátás veszélyességével a külföldi jogélet is tisztában van. A német jogászyülés fenntartással és a Kunz-féle tervezetnél messzebbmenő kautélákkal is csupán a névértéken való kibocsátás oly elvi megengedhetősége mellett foglalt állást, hogy a hiányzó összegek a tartalékokból, vagy a tiszta nyereségből fedeztessenek, tehát a teljes névértéknek megfelelő összeg mégis csak befizetést nyer-

jen, legfeljebb nem a részvényes által, hanem az egyéb társasági vagyontól. De nem oly egyszerűen néz ki ez a kérdés az amerikai vagy az angol jogi felfogás szempontjából. Az amerikai törvényhozás és joggyakorlat behatóan és messzemenően foglalkozik a parin aluli kibocsátásból eredő veszélylehetőségekkel. Az itt előforduló visszaélések ellen főleg az amerikai joggyakorlat igyekszik utólagos reparáció útján segítséget nyújtani olyképp, hogy például csőd esetén a részvényesnek utólagos befizetési kötelezettségét a névérték és az általa korábban teljesített befizetés közötti különbözetre vonatkozólag megállapította. Az Északamerikai Egyesült-Államok különböző államainak törvényhozásai különbözőképen foglalkoznak a parin aluli kibocsátásokkal és találunk oly intézkedéseket is, melyek ily kibocsátásokat teljességükben eltiltanak, vagy pedig azokat bizonyos előzetes vizsgálathoz, engedélyhez, meghatározott feltételek teljesítéséhez kötik.

Angliában a részvények parin aluli kibocsátásának lehetősége praeter legem fejlődött ki és pedig oly módon, hogy voltaképen nem parin alul bocsátották ki formailag az új részvényeket, hanem az új részvények átvevőinek bizonyos províziót, jutalékengedményt biztosítottak. Ez némely esetben 50%-ot is elért, vagyis egy részvényért a 100%-os névértéket meg kellett ugyan fizetni, de a másik részvényt már provízióképen ingyen kapta meg, vagyis voltaképen jogi szabályozás nélkül alakult ki a gyakorlatban a parin aluli kibocsátás lehetősége. Igen tanulságosak azok a szaktanácskozások, melyek Angliában a közelmúltban a részvényjogi reform tárgyalása alkalmával e kérdést illetőleg felmerültek és az a határozat is, amelyre e részben a bizottság jutott. Megállapítható ebből, hogy a meghallgatott szakértők tudatában vannak azoknak a veszélylehetőségeknek, amelyet a névértéken alul való kibocsátás megengedhetősége jelent. Másrészt azonban abból a helyes, a gyakorlatban tényleg bevált felfogásból indulnak ki, hogyha már praeter legem kialakult a névértéken alul való kibocsátás, helyesebb azt a jognak elismerni, szabályozni, kautelálkhoz kötni, vagyis normális mederbe terelni. A bizottság reformjavaslata ehhez képest arra irányul, hogy ez a névértéken alul való kibocsátás a jövőben meghatározott szigorú előfeltételekhez köttessék, úgy az első ily kibocsátás időpontja, mint az így kibocsátandó részvények árfolyamának a piaci árhoz való viszonylata tekintetében. Azok az előfeltételek, melyek mellett az angol reformjavaslat a részvényeknek névértéken alul való kibocsátását megengedni ajánlja, szigorubbak és messzebbmenőek, mint a Kunz-féle javaslat idevágó kautelái.

Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül éppen a legutolsó idők tanulsága alapján, hogy a névértéken alul való kibocsátás megengedhetősége ellen komoly, figyelmet érdemlő pszichológiai momentumok is szólanak. Az elmúlt inflációs időknek egyik legszomorubb és igen sok vérvesztésről beszámoló emléke a részvény-exóta-piachoz fűződik, ahhoz a lel-

ketlen és lelkiismeretlen játékhoz, amely a tőzsdén nem jegyzett részvények tekintetében éppen a kispénzü részvényeket vásárló közönség bőrére folyt le. A lelkiismeretlen hangulatsinálás, a felelősség nélküli beugratások széleskörű lehetőségeit láttuk itt megnyilni és attól tartunk, hogy egy erősen felfelé menő konjunkturánál a részvények parin aluli kibocsátásának lehetősége az ilyfajta „Bauerfängerei“ számára erős tápot nyújthatna, miután nagyon könnyen igen kecsegtetővé lehetne azt a beállítást tenni, hogy különlegesen előnyös oly árban szerezní meg egy részvényt, ahol a vételár kisebb a részvény névértékénél, kevesebbéri kapható, mint amennyit majd a névérték alapján meg kell érnie, ahol tehát e kiegyenlítő emelkedésre való hivatkozás könnyen találhat hitelt. Ez a szempont is komoly érvet szolgáltat a parin aluli kibocsátás megengedhetősége ellen.

(Folytatjuk.)

Dr. György Ernő.

Dologi adós valorizációs felelőssége. A budapesti kir. Itélőtábla P. XII. 5620/1926. számú határozatában a dologi adósnak a valorizációért való felelőssége kérdésében döntött. A táblai határozat nem jogerős ugyan, de a kérdés nagyfontossága a táblai ítélet igen alapos fejtegetései egyaránt megkívánják a vele való foglalkozást.

A kérdés, ami fölött a Táblának döntenie kellett, a maga egyszerű elemeire visszavezetve, abban állott, hogy a bekebelezett vételárhátralék a vevő jogutódját, mint dologi adóst csupán az eredeti számszerű összegben terheli-e vagy pedig a dologi adós a valorizációra is köteles.

A táblai ítélet kiindul abból, hogy a ma már állandónak mondható törvénykezési gyakorlat a személyes adós értékhelyreállítási kötelezettségét (vulgo: valorizációját) megállapította. A Tábla állásfoglalása szerint nincs ok arra, de ellenkeznek az egyenlő elbánás elvével és a méltányossággal, hogy a jelzálogos adós az őt terhelő követelés értékének helyreállítási kötelezettsége alól mentesítessék. További kifejtésében utal a Tábla arra, hogy az anyagi jog szerint, nemcsak a személyes, de a dologi adósnak is ugy kell a kötelezettséget teljesíteni, amint azt adott esetben a jóhiszeműség megkívánja, és jó követelésnek értéktelen, vagy csekély értékű pénzzel való kielégítésre irányuló kísérlet, kétségtelenül a minden ügyleti féltől megkívánható jóhiszeműség követelményébe ütközik. Reámutat a Tábla arra is, hogy aki a pénzürtékesökkenés időpontjában, amikor már a valorizációt a gyakorlat ismerte, ingatlant vesz, nem hivatkozhatik arra, hogy a bekebelezett teher átértékelésével nem számolt. Nyilván a joggal való visszaélés tekintete alá esik — mondja továbbá a kir. Itélőtábla — valamely jelzálogos tehernek akként való átvállalása, hogy a személyes adóstól nagyobb helyett a dologi adós a követelés értékének meg nem felelő számszerű összeggel kívánja kielégíteni a jelzálogos hitelezőt. Szokatlan a mi gyakorlatunkban, de igen